

Polvijärven kunnan lausunto asiaan: Alueellinen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelma vuosille 2024–2027 Outokumpu ja Polvijärvi

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluevaltuuston 22.6.2023 hyväksymä palveluverkko koostuu sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelutuotannon toimipisteistä, sähköistä palveluista, liikkuvista palveluista ja asiakkaille kotiin vietävistä palveluista.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue pyytää lausuntoa liitteenä olevasta asiakirjasta: Alueellinen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelma vuosille 2024–2027 Outokumpu ja Polvijärvi.

Aluevaltuuston hyväksymässä hyvinvointialueen palvelustrategiassa on määritelty sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluverkko tuleville vuosille. Lähtökohtia palvelujen uudistamiselle ovat pohjoiskarjalaiset ja heidän sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeet ja niiden muutos, henkilöstön riittävyys ja hyvinvointi, hyvinvointialueen talous sekä hyvinvointialueen strategia ja sen mukainen uudistuminen.

Aluehallituksen on määrä päätätä Outokumpua ja Polvijärveä koskevasta alueellisesta sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelmasta toukokuussa 2024. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen toimintaa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluverkkoa uudistetaan päätösten mukaisesti vaiheittain.

Järjestämissuunnitelmaan on mahdollisuus antaa lausunto 16.4.–7.5. välisenä aikana. Lausunnot pyydetään Outokummun kaupungilta, Polvijärven kunnalta ja hyvinvointialueen toimielimiltä.

Tavoite

Lausuntojen tavoitteena on, että niissä arvioidaan ennakkoon mahdollisimman monipuolisesti järjestämissuunnitelman vaikutuksia:

- *Kuntalaisiin (eli ihmisiin kohdistuvat vaikutukset, jotka kohdistuvat kunnassa asuviin henkilöihin, jotka käyttävät tai eivät käytä tarkasteltavaa palvelua tai muihin hyvinvointialueen palveluja käyttäviin henkilöihin)*
- *Ympäristöön (eli vaikutukset, jotka aiheutuvat luonnonvarojen ja energian käytöstä ja niihin liittyvistä päästöjen ja jätteiden määrästä, kulutuskäyttäytymisen muutoksesta taikka toimintojen sijoittumisesta ja niihin liittyvistä liikkumis- ja liikenne- ja ratkaisuksista)*
- *Talouteen (hyvinvointialueen tuloihin tai menoihin)*
- *Henkilöstöön (eli vaikutukset, jotka kohdistuvat hyvinvointialueen henkilöstöön)*

LAUSUNNON ANTAVA KUNTA/TOIMIELIN
Polvijärven kunta, kunnanhallitus

Polvijärven kunnan keskeiset huomiot ja kehittämisehdotukset

1. Järjestämissuunnitelmassa on mainittu hammaslääkäri/hammashoitaja -työparin kriteerinä väestömäärään suhteutettuna yksi työpari 2000 asukasta kohden. Polvijärven osalta se tarkoittaa kahta työparia. Polvijärvellä työskentelee tällä hetkellä kaksi työparia, joilla on käytössään erittäin asianmukaiset työtilat ja hoitovälineet. Hammaslääkäripalvelut, sisältäen suuhygienistin palvelut, toimivat tällä hetkellä erittäin hyvin. Polvijärven kunta ei näe mitään hyötyä siitä, että Outokumpu-Polvijärvi -alueen hammaslääkäripalvelut keskitetään Outokumpuun ja polvijärveläiset hammashuollon asiakkaat veloitetaan kulkemaan naapurikuntaan. Osa hammaslääkäripalveluissa työskentelevistä henkilöistä asuu Polvijärvellä, joten työpisteen vaihtuminen Outokumpuun lisää heidän työmatkojaan ja saattaa pidemmällä aikavälillä vaikuttaa henkilöstön pysyvyyteen.

Edellä oleva koskee aikuisväestön suun terveydenhuoltoa. Polvijärven kunta näkee hyvänä sen, että lapset ja hoivayksiköissä asuvat henkilöt saavat suun terveydenhuollon palvelut jatkossakin Polvijärvellä.

2. Järjestämissuunnitelmassa on esitetty lääkäripalvelujen osalta, että kiireetön hoito olisi saatavissa kolmena päivänä viikossa Polvijärvellä ja muutoin Outokummussa ja etänä. Polvijärven kunnan osalta suunnitelma tarkoittaa sitä, että nykytilanteeseen verrattuna saavutettavuus paranisi, sillä nykyisin lääkäripalveluja on Polvijärvellä saatavissa yhtenä päivänä viikossa, mutta käytännössä tilanne on usein ollut vielä sitäkin huonompi.

Kunta edellyttää, että hyvinvointialue järjestää polvijärveläisten lääkäripalvelut järjestämissuunnitelman mukaisesti myös käytännössä.

3. Kunta näkee hyvänä asiana, että järjestämissuunnitelmassa on tarkoitus järjestää hoitajan vastaanotto, sekä fysioterapia ja apuvälinepalvelut kaikkina arkipäivinä Polvijärvellä. Hoitajan vastaanottopalveluiden tulee minimissään kattaa diabeteshoitajan, sairaanhoitajan vastaanoton ja laboratorion palvelut. Hyvää on myös se, että äitiys- ja lastenneuvolan palvelut ovat arkipäivisin Polvijärvellä. Samoin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuus oppilaitoksilla on hyvä ja tärkeä asia.

Ikäihmisten määrän kasvaessa on tärkeää, että ikäneuvola, muistipoliklinikka ja päivä kuntoutus (geriatrinen poliklinikka) on viikoittain saatavissa Polvijärvellä. Ikäihmisten palveluiden osalta tulee tarkasti seurata kunnan kasvavaa palvelutarvetta ja mukauttaa palvelut vallitsevaan tilanteeseen. Mielenterveys- ja päihdepalvelut on tarkoitus järjestää Polvijärvellä sairaanhoitajan vastaanottona kahtena päivänä viikossa ja muulloin Outokummussa ja etänä. Palvelut tulee järjestää palvelutarpeen mukaisesti.

4. Perhe- ja sosiaalipalveluissa tulee suosia kotiin vietäviä palveluita, eikä velvoittaa asiakkaita matkustamaan Outokumpuun niitä hakemaan. Ikäihmisten palvelujen osalta suunnitelma on hyvä, koska palvelut on tarkoitus järjestää lähipalveluina Polvijärvellä.

5. Järjestämissuunnitelmalla on Polvijärven osalta erittäin suuria talousvaikutuksia. Se, mikä hyvinvointialueen osalta tarkoittaa säästöjä toimitilojen vuokramenoissa tarkoittaa Polvijärven kunnan osalta vastaavaa vähennystä kunnan tuloissa. Polvijärven kunnan osalta arvio vuokratulojen vähennyksestä on 110.000 euroa vuodessa vuodesta 2026 lähtien.

Polvijärven osalta sosiaali- ja terveyspalveluihin vuokrattujen tilojen koko on tällä hetkellä noin 3116 m². Hyvinvointialueen tilatarve palveluverkon toimeenpanon jälkeen tulee vähenemään ja sen arvioidaan olevan noin 800 m².

Polvijärven terveysasema on rakennettu vuonna 2010 ja tilat ovat erinomaisessa kunnossa. Tilat on rakennettu palvelemaan juuri terveyspalveluiden asiakkaita ja ne ovat osoittaneet toimivuutensa. On yhteiskunnan varojen haaskausta, mikäli osa tiloista jätetään tyhjiilleen tai vajaakäytölle. Ei ole taloudellisesti tai ympäristön kannalta järkevää, että toimivien tilojen asemasta

investoidaan ajoneuvokalustoon. Henkilöstön matkustamiseen käyttämä aika on samalla pois asiakkaiden hyväksi tehdystä työstä.

Terveysaseman tilat soveltuvat erinomaisesti myös sosiaalipalvelujen käyttöön.

Polvijärven kunta edellyttää, että hyvinvointialue käyttää Polvijärven terveysasemaa tehokkaasti ja järjestää polvijärveläisten terveyspalvelut siinä mahdollisimman kattavasti myös jatkossa.

6. Kunta näkee hyvänä sen, että hyvinvointialue tulee järjestämään suunnitelmiin liittyviä asukastilaisuuksia ja edellyttää, että kyseinen tilaisuus/tilaisuudet järjestetään erikseen nimenomaan Polvijärvellä. Järjestäjänä tulee olla nimenomaan hyvinvointialueen. Kyse ei ole kunnan suunnitelmista eikä kuulemista voi sen vuoksi jättää kunnan tehtäväksi. Tilaisuuksiin tulee kutsua paikkakunnalla toimivat järjestöt ja muut sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteystyötahot.

Asukastilaisuudet olisivat olleet tärkeitä jo alkuvuodesta 2023, ennen kuin hyvinvointialue päätti palveluverkkostrategiasta ja palveluverkosta, sillä nyt meneillään oleva lausuntokierros ja tulevat päätökset ovat vain jatkoa silloin tehdyille päätöksille.

Vastaukset hyvinvointialueen kysymyksiin

1. **Millaisia vaikutuksia järjestämissuunnitelmalla on asukkaisiin, asiakkaisiin ja/tai potilaisiin? Onko jokin tietty väestöryhmä, johon suunnitelman vaikutukset erityisesti kohdistuvat?**
Arvioinnissa voitte miettiä erityisesti palvelujen yhdenvertaisuutta, saatavuutta, saavutettavuutta; hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista, sekä ihmisten kokemusta hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta.

Hyvinvointialueiden perustamisen tavoitteena oli peruspalvelujen turvaaminen ja kansalaisten tasapuoliset palvelut maan joka puolella. Hyvinvointialueiden tuli tuoda leveämmät hartiat, joilla asia varmistetaan. Outokumpu-Polvijärvi -järjestämissuunnitelmalla ollaan merkittävästi vähentämässä paikallisten palvelujen saatavuutta Polvijärvellä.

Polvijärven kunnan asukkaiden palvelutarve on Pohjois-Karjalan maakunnan suurimpia, ja tulevaisuudessa palvelutarve vain kasvaa. Polvijärven väestö on ikääntynyt ja kuntalaiset sairastavat keskimääräistä enemmän. Lähellä olevien palvelujen tarve on suuri ja siksi niiden saatavuus ja saavutettavuus ovat tärkeitä. Järjestämissuunnitelman mukaiset palvelut tarkoittavat Polvijärven osalta osittain sitä, että palvelut heikkenevät ja/tai siirtyvät nykyistä kauemmaksi.

Terveyspalvelujen kantavana teemana on ennaltaehkäisy. Palvelujen keskittäminen heikentää ennaltaehkäisyn toteutumista: välimatkojen kasvaessa ja palvelujen saatavuuden heikentyessä on vaarana, että osa kuntalaisista jättää hakeutumatta tarvittavaan hoitoon riittävän ajoissa.

Digitaaliset palvelut eivät ratkaise ongelmaa, koska ikääntyvän väestön keskuudessa on paljon henkilöitä, joille digitaalisten palvelujen käyttäminen on täysin mahdotonta. Monelle jo pelkkä puhelimella tapahtuva yhteydenpito on vaikeaa. Kun asiakkaalla on tilanteessa useimmiten hätä, niin apu voi jäädä ajoissa saamatta, mikäli palvelut eivät ole läheltä saatavissa. Polvijärvellä palvelut saavutettaisiin yksinkertaisimmillaan ja nopeasti menemällä paikan päälle Polvijärven terveysasemalle.

Polvijärvellä on tällä hetkellä hyvin toimivat hammaslääkäri- ja suuhygienistipalvelut. Kunta vastustaa ehdotettua aikuisväestön suun terveydenhuollon palvelujen keskittämistä ja Polvijärvellä tällä hetkellä hyvin toimivan palvelun lopettamista ja siirtämistä kauemmas.

2. Millaiset vaikutukset järjestämissuunnitelmalla on asukkaisiin, asiakkaisiin ja/tai potilaisiin?

Merkittävän myönteinen
Myönteinen
Ei vaikutusta
Kielteinen X
Merkittävän kielteinen

**3. Millaisia ympäristövaikutuksia järjestämissuunnitelmalla on?
Arvioinnissa voit miettiä esimerkiksi liikenteestä ja rakennuksista aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja kestävää kehitystä.**

Polvijärven ja Outokummun välillä ei ole lainkaan julkista liikennettä. Kuntalaisten käytössä ei ole yhtään linja-autovuoroa eikä kuntien välistä asiointiliikennettä, vaan kaikki Polvijärven ja Outokummun välinen liikenne tapahtuu joko omalla autolla tai taksilla. Polvijärven kunnan sisällä sen sijaan on sekä linja-autoliikennettä että asiointiliikennettä.

Outokummun ja Polvijärven välimatka on maksimissaan (Kinahmo, Martonvaara) noin 50 kilometriä, joten vaikutus palveluiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen on varsinkin akuuttitapauksissa merkittävä. Järjestämissuunnitelman tavoite, että 95 % asukkaista on 40 minuutin ajomatkan päässä laajan palvelun soteasemalta ei välttämättä toteudu.

Polvijärven asukkaiden kulkeminen laajan palvelun soteasemalle Outokumpuun tai liikkuvien lähipalvelujen tuominen Polvijärvelle rasittavat ympäristöä ja aiheuttavat kustannuksia asiakkaalle ja yhteiskunnalle. Ratkaisu tähän on se, että mahdollisimman suuri osa palveluista järjestetään Polvijärven terveysasemalla.

4. Millaiset ympäristövaikutukset järjestämissuunnitelmalla on?

Merkittävän myönteinen
Myönteinen
Ei vaikutusta
Kielteinen X
Merkittävän kielteinen

Palveluverkon toimeenpano lisää yksityistä liikennettä sekä Kela-kyytejä Outokummun ja Polvijärven välillä, koska kuntien välillä ei ole lainkaan julkista liikennettä. Liikkuvat lähipalvelut tarkoittavat nekin liikenteen lisääntymistä siltä osin, kuin palvelut tuodaan Outokummusta Polvijärvelle.

5. Miten arvioitte järjestämissuunnitelman vaikuttavan hyvinvointialueen kustannuksiin ja resurssien riittävyyteen?

Siirtykö suunnitelman toteutuksen myötä kustannuksia muille tahoille, esim. kunnille tai asiakkaille? Mitkä ovat taloudelliset vaikutukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?

Polvijärvellä on vuonna 2010 rakennettu, erittäin hyväkuntoinen terveysasema. Terveysaseman rakentamiskustannukset olivat noin 3,0 milj. euroa ja sen tilat on suunniteltu juuri lähipalveluiden antamista varten. Kunta on valmis vuokraamaan terveysaseman tilat hyvinvointialueelle jatkossakin. Terveysaseman ja muiden sote-tilojen vuokratuloilla on Polvijärven kunnan talouteen erittäin suuri merkitys.

Sotepalveluiden poistumisella nykyistä kauemmas on suuret paikalliset seuraukset. Kunta, jonka keskeiset peruspalvelut eivät toimi, ei ole asukkaita tai yritystoimintaa houkutteleva. Sotepalveluiden parissa työskentelee huomattava määrä kuntalaisia, joiden verotuloilla on kunnalle suuri merkitys. Palveluiden supistaminen vähentää kunnan hyvinvointia ja elinvoimaa.

Polvijärveläisten verotettavat tulot/asukas ovat 4. pienimmät koko Suomessa, joten terveyspalvelujen saavutettavuus ei olisi enää kaikille Polvijärven kuntalaisille taloudellisesti mahdollista. Vähävaraisilla kuntalaisilla ei ole varaa yksityisiltä hankittaviin palveluihin, vaan he ovat julkisten palvelujen varassa. Vähävaraisuus hankaloittaa liikkumista paikkakunnalta toiselle tilanteessa, jossa palveluja ei ole kotikunnassa saatavilla.

6. Millaiset vaikutukset järjestämissuunnitelmalla on hyvinvointialueen talouteen?

Merkittävän myönteinen
Myönteinen X
Ei vaikutusta
Kielteinen
Merkittävän kielteinen

7. Miten järjestämissuunnitelma vaikuttaa hyvinvointialueen henkilöstön riittävyyteen? Arvioinnissa voitte miettiä esimerkiksi vaikutuksia hyvinvointialueen henkilöstön saatavuuteen sekä pito- ja vetovoimaan.

Polvijärven terveysaseman henkilöstöstä moni on Polvijärven kuntalainen ja kunnan veronmaksaja. Henkilöstön työpisteen

vaihtuminen muualle tai liikkuviin palveluihin lisää työmatkakustannuksia ja asialla saattaa olla vaikutuksia työviihtyvyyteen ja edelleen työssä pysymiseen. Yksityinen sektori saattaa ryhtyä houkuttamaan, mikäli siellä on tarjolla pysyvä työpiste.

Polvijärven kunnan elinvoiman kannalta jokainen työpaikka on tärkeä ja julkinen sektori on tärkeä työnantaja. Hyvinvointialueen henkilöstöpolitiikka vaikuttaa henkilöstön riittävyyteen ja hyvinvointialueen tulee kiinnittää siihen huomiota.

8. Millaiset vaikutukset järjestämissuunnitelmalla on hyvinvointialueen henkilöstön riittävyyteen?

- Merkittävän myönteinen
- Myönteinen
- Ei vaikutusta X
- Kielteinen
- Merkittävän kielteinen

9. Muita huomioita järjestämissuunnitelmaan liittyen

Polvijärven väestö ikääntyy nopeasti, joten ikäneuvolatoiminta tulee ottaa käyttöön mahdollisimman pian.

Polvijärvellä on huomattava määrä erityisryhmiin kuuluvia asiakkaita, joiden kokonaisvaltainen hoitotarve tulee huomioida suunnitelmissa nykyistäkin paremmin.

Palveluverkon täytäntöönpanoa koskevat hyvinvointialueen antamat valitettavan lyhyet lausuntojen antoajat eivät ole omiaan edistämään kuntalaisten ja palveluiden saajien mahdollisuuksia vaikuttaa suunnitelmien sisältöön ja toteutukseen.